

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕЦІЇ НА ПРИКЛАДІ КОМПАНІЇ «КЕРНЕЛ»

*Л. Л. Лазебник, д. е. н., професор, ll1808816@gmail.com, orcid.org/0000-0003-2234-4093,
В. М. Стефанюк, студентка, stefanuk97vika@gmail.com,
Університет державної фіскальної служби України*

Методологія дослідження. Спираючись на дослідження наукової літератури авторами систематизовані різні підходи до управління прибутковістю і запропоновано схему управління прибутком підприємства. При підготовці статті були використані наступні методи наукового пізнання: аналіз і синтез – за допомогою цього методу було проведено всебічне теоретичне дослідження категорії «прибуток», виокремлено складові, що його формують та на нього впливають, узагальнено підходи до управління прибутком; використання дедуктивного методу дозволило здійснити перехід від дослідження фінансових результатів всіх підприємств сільськогосподарського сектору України до конкретного – групи «Кернел»; метод аналогії дозволив порівняти прибутковість підприємств у різних галузях економіки.

Результати. У ході дослідження визначено, що прибуток є не тільки результатом функціонування підприємства, а одночасно виступає і метою, і стимулом, і чинником діяльності підприємства. На підставі викладення положень нормативних документів показано, яка саме частина валового доходу і від яких саме видів діяльності відноситься до прибутку підприємства. Спираючись на те, що отримання прибутку залежить не тільки від отриманих доходів, але й від понесених витрат, в статті представлені різні види собівартості продукції, а також особливості її формування в деяких сферах економічної діяльності, зокрема, сільському господарстві та будівництві. Враховуючи потребу у постійному забезпеченні прибутковості, обґрунтована необхідність регулярного моніторингу невикористаних можливостей його збільшення.

Новизна. Розроблено напрямки пошуку резервів зростання прибутку і етапи розроблення заходів щодо її мобілізації. На основі статистичних даних проведено аналіз прибутковості українських підприємств за видами економічної діяльності за період 2016–2019 рр. в цілому, і компанії «Кернел», зокрема.

Практична значущість. Цінність даної наукової роботи полягає у поєднанні теоретичних знань про економічну категорію та практичним їх використанням у дослідженні діяльності агропромислового холдингу «Кернел».

Ключові слова: підприємство, прибуток, управління прибутком, собівартість продукції, обсяг виробництва, обсяг реалізації продукції, ціна продукції, якість продукції, рентабельність.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки прибуток відіграє ключову роль у діяльності будь-якого підприємства. На жаль, в сучасних умовах збільшення прибутку підприємствами України є складним питанням. За даними Державної служби статистики України у 2017–2018 рр. частка збиткових підприємств становила 27,6% і 26,1% відповідно, такий стан справ унеможливує їх розвиток.

Прибуток одночасно є і метою, і результатом, і стимулом, і чинником діяльності підприємства. Можливість отримання прибутку спонукає керівників шукати більш ефективні способи використання ресурсів, винаходити продукти, на які може виникнути попит, застосовувати організаційні і технічні нововведення, що обіцяють підвищити ефективність виробництва тощо. Працюючи прибутково, кожне підприємство вносить свій

внесок в економічний розвиток суспільства, сприяє створенню і збільшенню суспільного багатства і зростанню добробуту населення, тому дана тема є надзвичайно актуальною і потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Значну увагу питанням формування та використання прибутку підприємств приділено в працях І. О. Бланка [1], В. І. Блонської [3], М. Д. Білик [4], С. М. Баранцевої [5], М. І. Горбатюка [6], Ю. В. Гончарова [7], В. В. Іванієнка [8], В. М. Івахненка [8], С. В. Мішиної [10], В. М. Опаріна [11], А. М. Поддєрьогіна [12] та інших вітчизняних вчених. Разом з тим питання пошуку та аналізу факторів, які забезпечують отримання прибутку підприємствами в конкурентних умовах не можуть вважатися до кінця розробленими, оскільки змінюються ринкові умови, нормативно-правова база, з'являються нові інноваційні продукти тощо.

Формулювання мети статті. Метою статті є вивчення чинників, що впливають на збільшення прибутку компанії «КЕРНЕЛ» та розробка відповідних пропозицій для підвищення ефективності господарської діяльності вітчизняних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прибуток є одним з найважливіших показників результативності господарської діяльності. Наявність прибутку свідчить про ефективність виробництва, належний фінансовий стан підприємства. Це одне з основних джерел нагромаджень і джерело фінансових ресурсів підприємств. Прибуток - це різниця між ціною реалізації та собівартістю продукції, між отриманою виручкою та сумою витрат на виробництво і реалізацію продукції [14] або це частина валового доходу від всіх видів діяльності підприємства як на території України, так і за її межами включає:

- загальні доходи (виручку) від реалізації продукції, у тому числі допоміжних і обслуговуючих виробництв, а також від реалізації цінних паперів;

- дохід від здійснення банківських, страхових і інших операцій з надання фінансових послуг, від торгівлі валютними цінностями, цінними паперами, борговими зобов'язаннями і вимогами;

- доходи від товарообмінних (бартерних) операцій, від операцій з розрахунками в іноземній валюті;

- доходи від спільної діяльності, від здійснення операцій лізингу (оренда), а також у вигляді дивідендів, відсотків, роялті;

- доходи від позареалізаційних операцій (витрати на утримання переданого за договором оренди (лізингу) майна; витрати на організацію випуску власних цінних паперів; судові витрати та арбітражні збори; витрати на послуги банків; витрати на проведення зборів акціонерів; витрати за операціями з фінансовими інструментами термінових угод; інші обґрунтовані витрати) [4].

Собівартість – це частина вартості продукту праці, що включає такі витрати: вартість спожитих у процесі виробництва предметів праці (сировини, напівфабрикатів, палива, електроенергії); перенесена вартість засобів праці; витрати на оплату праці; витрати на реалізацію продукції.

Акумулюючи поточні витрати, собівартість продукції підприємства є одним з найважливіших показників ефективності виробництва. У процесі її зниження задіяні майже всі складові підвищення ефективності виробництва: зростання продуктивності праці, економія матеріально-сировинних і паливно-енергетичних ресурсів, поліпшення використання основних засобів.

Види собівартості залежно від обсягу витрат на промисловому підприємстві розрізняють цехову, виробничу і повну собівартість продукції. Цехова собівартість включає витрати, пов'язані з виготовленням продукції. Такий вид собівартості існує тільки в цехах, де виробляється продукція. Виробнича собівартість охоплює виробничі видатки підприємства в цілому, її нараховують, додаючи до цехової собівартості загальнозаводські та інші цільові видатки. Повна собівартість містить витрати підприємства на випуск і реалізацію продукції. Для її обчислення до виробничої собівартості додають позавиробничі видатки. Розрізняють також індивідуальну і середньогалузеву собівартість. Індивідуальна собівартість характеризує витрати на виробництво і збут продукції в умовах окремого підприємства. Середньогалузева собівартість показує витрати на виготовлення і збут продукції в середньому в галузі [3].

Формування собівартості у сільському господарстві має деякі особливості. Оскільки основними напрямками компанії «Кернел» є рослинництво та вирощування технічних культур, варто розглянути особливості формування собівартості саме цих напрямів. Так, у рослинництві, переважно об'єктами обчислення собівартості є сільськогосподарські роботи, виконані у поточному році під врожай майбутнього року, а також роботи, що спрямовані на поліпшення земель і виконуються за рахунок власних оборотних коштів підприємства, тобто, витрати, що плануються по статтях виробничих витрат, рахуються як витрати майбутніх періодів. Собівартість технічних культур, зокрема олійних, визначають у порядку, встановленому для зернових культур: витрати ділять на масу одержаної і оприбуткованої від врожаю продукції. В інших видах економічної діяльності також існують свої особливості у визначенні собівартості. Наприклад, у будівництві розрізняють такі її види: кошторисна, планова і фактична.

Кошторисну собівартість будівельно-монтажних робіт визначають за кошторисними нормами споживання виробничих ресурсів. Вона виражає витрати нормально працюючих будівельних організацій.

Планова собівартість будівельно-монтажних робіт - це витрати, які будівельні організації встановлюють на певний період їхньої діяльності, виходячи з конкретних реальних умов виробництва. Вона визначає граничний, верхній рівень витрат виробничих ресурсів на виконання будівельно-монтажних робіт.

Фактична собівартість будівельно-монтажних робіт показує фактичні витрати (продуктивні та непродуктивні) будівельних організацій. Вона фіксує усі відхилення від нормальних умов виробництва. Вони можуть бути пов'язані з порушеннями технології, з безгосподарністю, простоями техніки, псуванням матеріальних цінностей.

Визначення ролі та значення прибутку в розвитку підприємства визначає необхідність ефективного і безперервного управління ним [2]. Щоб постійно забезпечувати зростання прибутку, треба шукати невикористані можливості його збільшення, тобто ре-

зерви зростання. Резерв – це кількісна величина. Резерви виявляються на стадіях планування та безпосереднього виробництва продукції і її реалізації. Визначення резервів збільшення прибутку базується на науково обгрунтованій методиці розроблення заходів з їх мобілізації. У процесі виявляння резервів виділяють три етапи:

1) аналітичний – на цьому етапі виявляють і кількісно оцінюють резерви;

2) організаційний – тут розробляють комплекс інженерно-технічних, організаційних, економічних і соціальних заходів, які повинні забезпечити використання виявлених резервів;

3) функціональний – коли практично реалізують заходи і контролюють їх виконання.

Розвиток економіки в Україні пов'язаний з фінансовим станом суб'єктів господарювання, який в свою чергу залежить від ефективності їх діяльності. В табл. 1 наведені дані динаміки розміру прибутку українських підприємств за видами економічної діяльності.

Дані таблиці 1 показують, що найбільший обсяг прибутку у 2018 р. отримали підприємства таких секторів економіки як промисловість (39,97% від загального фінансового результату діяльності підприємств); оптова та роздрібна торгівля (16,95%) та сільське господарство (16,07%); отже підприємства цих трьох видів економічної діяльності отримали понад 72% від усього обсягу прибутку вітчизняних підприємств. За досліджуваній період доходи суб'єктів господарювання зросли на 47,28% у 2018 р. порівняно з 2016 р.

Найбільше зростання спостерігалось у таких секторах: промисловість (зростання у 2 рази); фінансова та страхова діяльність (зростання у 2,3 рази) та охорона здоров'я (зростання у 2,5 рази). Сільське господарство, сфера професійної діяльності та сфера надання інших видів послуг втратили 9,2%, 27,61% і 22,44% доходів відповідно. Причиною скорочення доходів сільського господарства, зокрема, у 2015 р., можна вважати, втрату частини посівних площ і агропромислових підприємств на сході України та Автономної республіки Крим.

Динаміка розміру прибутку українських підприємств за видами економічної діяльності, 2016–2019 рр., млн. грн.

	2016		2017		2018		2019*	
	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали прибуток	
	У % до загальної кількості	Фінансовий результат	У % до загальної кількості	Фінансовий результат	Фінансовий результат	Фінансовий результат	У % до загальної кількості	Фінансовий результат
Всього по економіці	73,0	396745355,6	72,4	515460600,5	73,9	584358002,5	76,7	349397,7
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	87,7	103459764,1	86,2	89411964,0	86,2	93935772,2	50,0	254,0
Промисловість	72,5	117202776,4	71,4	195352165,3	72,4	233568655,7	73,4	192131,1
Будівництво	70,4	7349683,7	71,0	8925890,1	72,4	13510489,8	78,9	4027,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт транспортних засобів і мотоциклів	75,4	62762850,7	74,9	75740600,6	76,9	99052532,8	83,6	65320,5
Фінансова та страхова діяльність	62,3	13325960,6	62,8	25361517,7	63,7	31841599,5	82,4	5480,5
Операції з нерухомим майном	59,6	11029610,5	61,2	17910711,0	63,2	21395653,1	81,8	26331,2
Професійна, наукова та технічна діяльність	67,9	39567703,7	67,9	48091701,3	69,6	28641992,9	71,3	15701,5
Освіта	66,4	217665,3	64,6	218748,8	69,2	326113,3	66,7	1,2
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	68,8	790217,8	64,2	909657,6	68,4	1980628,4	77,4	450,0
Надання інших видів послуг	71,9	298243,6	67,6	190005,2	71,1	231310,5	100,0	102,6

*Дані наведені для великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності за січень-вересень 2019 року

Джерело: [14]

Варто зазначити, що за досліджуваній період частка прибуткових підприємств у різних сферах економіки залишилась практично незмінною. Найбільша частка прибуткових підприємств у сфері сільського господарства – це 86,2%. Частка прибуткових підприємств у сфері торгівлі – 76,9%, але, при цьому, у 2018 р. доходи торговельних підприємств на 5,4% перевищили доходи підприємств агропромислового сектору. Доходи промислових підприємств значно перевищують доходи агропромислових та торговельних, але, у той же час частка прибуткових

підприємств значно нижча, лише 72,9%. Це свідчить про те, що в Україні сфера сільського господарства не приносить такого за обсягом прибутку, як у сфері промисловості, проте більша частина суб'єктів господарювання, які там задіяні, працюють з прибутком.

Компанія «КЕРНЕЛ» належить до групи великих підприємств, що функціонують в Україні, то ж далі пропонується здійснити аналіз прибутковості підприємств у розрізі розмірів суб'єктів господарювання.

Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні та малі підприємства за 2010–2018 рр.

	2015		2016		2017		2018	
	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали прибуток	
	У % до загальної кількості	Фінансовий результат, тис.грн	У % до загальної кількості	Фінансовий результат, тис.грн	У % до загальної кількості	Фінансовий результат, тис.грн	У % до загальної кількості	Фінансовий результат, тис.грн
Великі підприємства								
Всього по економіці	56,2	91019391,0	65,8	139544979,0	72,8	221383350,0	76,7	232465075,5
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	82,8	25571359,0	100,0	12084947,0	88,9	8233421,0	100,0	11217546,0
Промисловість	49,8	38807399,0	59,1	66284233,0	71,5	130968176,0	74,7	154628592,0
Будівництво	80,0	117190,0	к	к	75,0	59099,0	83,3	431316,0
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	58,3	10635387,0	67,2	12557231,0	73,4	17805591,0	80,7	27540074,5
Фінансова та страхова діяльність	к	к	к	к	-	-	к	К
Операції з нерухомим майном	к	к	к	к	к	к	к	К
Професійна, наукова та технічна діяльність	-	-	к	к	к	к	к	К
Освіта	-	-	-	-	-	-	-	-
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	-	-	-	-	-	-	-	-
Надання інших видів послуг	-	-	-	-	-	-	-	-
Середні підприємства								
Всього по економіці	70,6	172570671,0	75,5	157901673,1	76,1	186142514,5	77,7	224234012,1
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	91,6	59350027,7	89,6	50023074,4	88,2	43485759,0	88,4	45223389,7
Промисловість	66,7	29470480,5	70,4	42277272,5	72,9	54482433,6	74,9	64912500,4
Будівництво	71,6	2008748,9	к	к	78,9	4424215,5	82,8	7065198,9
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	71,2	20337421,8	79,3	28302140,9	78,8	33341745,1	82,6	41164992,9
Фінансова та страхова діяльність	к	к	к	к	79,3	20449800,3	к	К
Операції з нерухомим майном	к	к	к	к	к	к	к	К
Професійна, наукова та технічна діяльність	66,4	5374740,9	к	к	к	к	к	К
Освіта	81,5	102362,1	80,8	82436,7	66,0	47552,6	77,8	60090,7
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	73,2	239650,0	83,1	452309,2	76,0	494049,4	70,1	1452385,5
Надання інших видів послуг	64,0	254656,3	84,1	92097,4	65,8	27934,2	68,4	43813,1

Малі підприємства								
Всього по економіці	73,5	89390371,4	72,8	99298703,5	72,3	107934736,0	73,7	127658914,9
Сільське, лісове та рибне господарство	88,2	43670936,1	87,6	41351742,7	86,1	37692784,0	86,1	37494836,5
Промисловість	73,5	7056463,2	72,9	8641270,9	71,1	9901555,7	72,1	14027563,3
Будівництво	70,7	2751413,2	70,1	3571354,9	70,8	4442575,6	72,0	6013974,9
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	75,9	17182186,8	75,3	21903478,8	74,8	24593264,5	76,7	30347465,4
Фінансова та страхова діяльність	62,2	3381244,1	61,3	4813739,7	61,7	4911717,4	62,5	5735099,6
Операції з нерухомим майном	60,3	5149911,0	59,6	6421019,6	61,2	9532886,0	63,2	13323322,3
Професійна, наукова та технічна діяльність	69,1	3455655,1	67,7	4298925,2	67,7	5506572,6	69,4	6369954,1
Освіта	70,4	100810,4	66,0	135228,6	64,6	171196,2	69,0	266022,6
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	68,6	237337,5	67,6	337908,6	63,3	415608,2	68,0	528242,9
Надання інших видів послуг	72,0	118288,8	71,7	206146,2	67,7	162071,0	71,2	187497,4

к – Дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

Джерело: [14]

За даними таблиці 2 можна зробити наступні висновки, зокрема: найбільша кількість прибуткових підприємств, незалежно від їх розмірів, функціонують в сфері сільського господарства; компанія «Кернел» належить до великих підприємств агропромислового класу, їх показники найкращі – 100% суб'єктів господарювання – прибуткові. Високі показники дохідних підприємств АПК

також спостерігаються серед малих і середніх – 86,1% і 88,4% відповідно. Серед великих будівельних і торговельних підприємств частка прибуткових 83,3% та 80,7% відповідно.

Обсяг чистого прибутку компанії «Кернел» наведений на рисунку 1.

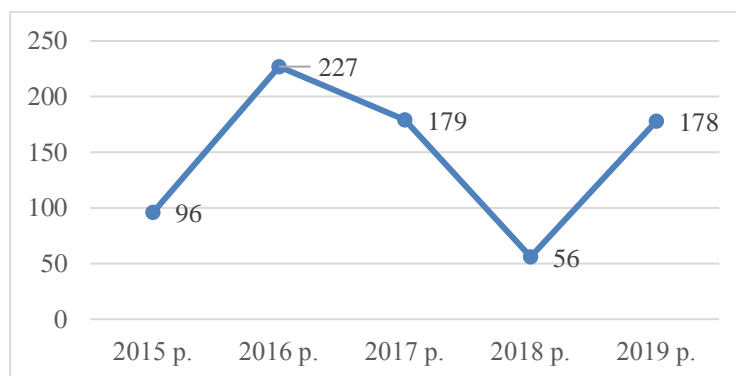


Рис. 1. Обсяг чистого прибутку компанії «Кернел» у 2015–2019 рр. (у млн. дол. США)

Отже, як зазначалося раніше, компанія «Кернел» належить до групи великих агропромислових підприємств. За досліджуваній

період підприємство мало досить значні прибутки, хоча й з негативною динамікою.

Враховуючи, що прибуток – це не тільки фінансовий результат діяльності під-

приємства, відображений у фінансовій звітності, а й критерій ефективності господарської діяльності підприємства, його розмір у грошовому вираженні є найпершим абсолютним вимірником ефективності діяльності підприємства. Крім того, використовують відносні показники прибутковості (рентабельності) капіталу, витрат та реалізованої продукції.

Прибуток від надзвичайних подій – розраховують як різницю між надзвичайними доходами (відшкодування збитків від

надзвичайних подій тощо) та надзвичайними витратами (витрати від стихійного лиха, пожеж, техногенних аварій, включаючи витрати на здійснення заходів, пов'язаних з попередженням та ліквідацією наслідків таких подій).

Прибуток від звичайної діяльності визначається як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податків з прибутку.

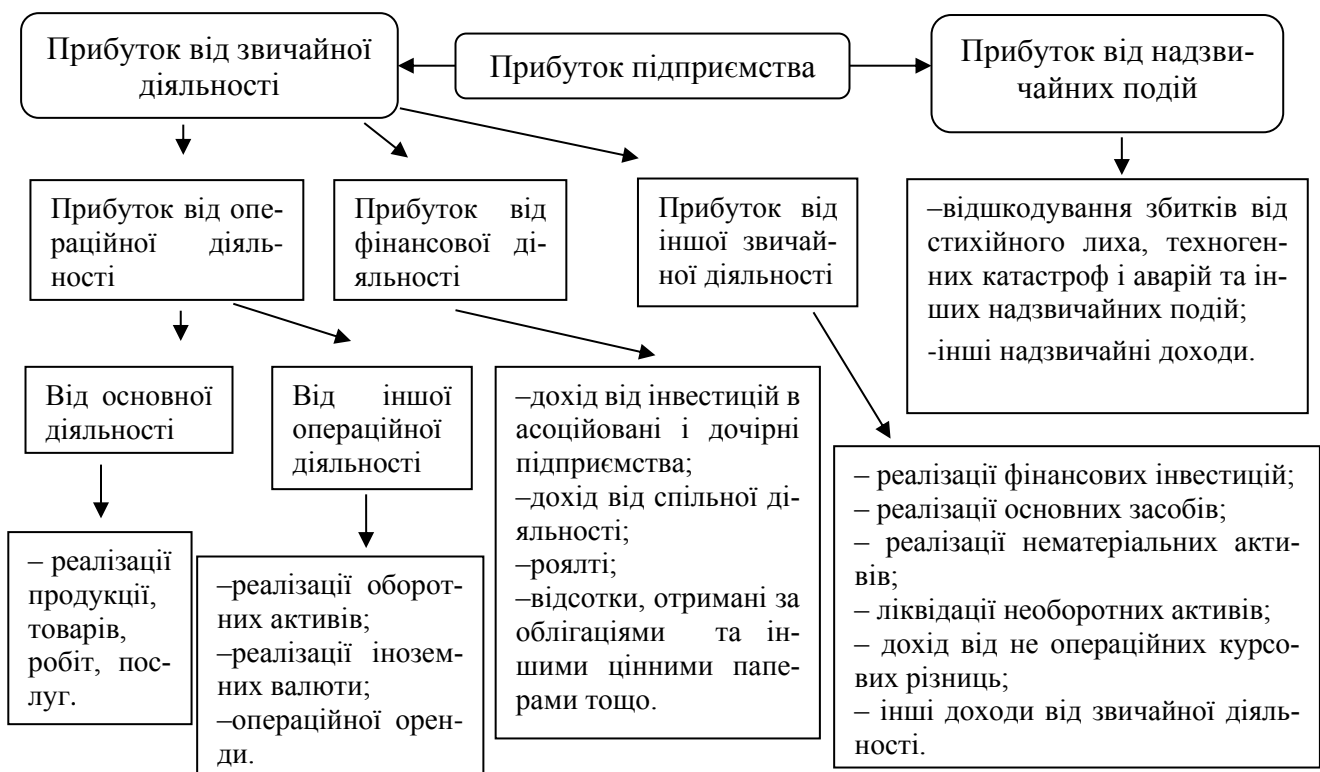


Рис. 2. Склад прибутку підприємства [13]

Необхідно зазначити, що принципи управління прибутком залежать від багатьох факторів, головними із яких є особливості приналежності до певного виду економічної діяльності, спеціалізація підприємства, його організаційна форма і форма власності, цілі стратегічного розвитку й етапи реалізації стратегії тощо. Це зумовлює поряд з використанням загальноприйнятих принципів управління прибутком необхідність розробки спеціальних принципів для кожного конкретного підприємства індивідуально, ґрунтуючись на системному підході і комплексному аналізі його діяльності. Дослідження

принципів управління дозволяє застосовувати обмірковані, аргументовані дії і рішення при розробці інструментів управління прибутком.

Основою прибутку компанії «Кернел» є звичайна діяльність. Так, у 2019 фінансовому році виручка від основної діяльності, а саме реалізації основного продукту – соняшникової олії становила 1,493 млрд. дол. США; інша операційна діяльність супроводжувалась продажем оборотних активів – зерна та наданням послуг у експортних терміналах, загалом цей вид активності забезпечив компанії 2,499 млрд. виручки. У 2019 фінансовому

році компанія доходів від фінансової діяльності не отримувала, проте інвестувала понад 241 млн. дол. США.

Аналіз теорії і практики економічного управління різними економічними об'єктами дозволив встановити необхідність застосування до управління прибутком наступних наукових підходів: системного, комплекс-

ного, інтеграційного, маркетингового, функціонального, динамічного, відтворювального, процесного, нормативного, кількісного (математичного), адміністративного, поведінкового. Кожний з перерахованих підходів відображує чи характеризує один з аспектів управління прибутком підприємства чи їх сукупність.

Таблиця 3

Основні підходи до управління прибутком

Види підходів:	Характеристика	Особливості
1. Системний підхід	Розглядається як сукупність взаємозалежних елементів, що має вихід (мету), вхід, зв'язок із зовнішнім середовищем, зворотний зв'язок.	При застосуванні комплексного підходу повинні враховуватися економічні, організаційні, соціальні, психологічні, а при необхідності й інші аспекти управління прибутком підприємства та їх взаємозв'язки.
2. Інтеграційний підхід	Націлений на дослідження і посилення взаємозв'язків: між елементами прибутку; між стадіями формування і розподілу прибутку; між рівнями управління прибутком по вертикалі; між суб'єктами управління прибутком підприємства по горизонталі.	
3. Маркетинговий підхід	Передбачає орієнтацію інструмента управління прибутком підприємства на споживача. Пріоритети вибору критеріїв маркетингу: 1) підвищення якості об'єкта у відповідності до потреб споживачів; 2) економія ресурсів у споживачів за рахунок підвищення якості; 3) економія ресурсів у виробництві за рахунок фактора масштабу виробництва, науково-технічного прогресу.	
4. Функціональний підхід	Полягає в тому, що процес управління прибутком розглядається як сукупність функцій, які необхідні.	Після встановлення функцій створюються кілька альтернативних об'єктів для виконання цих функцій і обирається той з них, що вимагає мінімум сукупних витрат за один цикл формування і розподілу прибутку. При альтернативному підході удосконалюється існуючий об'єкт, у нашому дослідженні – прибуток, що дозволяє докорінно поліпшити структуру об'єкта, наприклад формування і розподілу. При застосуванні динамічного підходу прибуток розглядається в діалектичному розвитку, розглядаються причинно-наслідкові зв'язки його формування, проводиться ретроспективний аналіз за 5–10 і більше минулих років і перспективний аналіз (прогноз).
5. Відтворювальний підхід	Підхід, орієнтований на постійне поновлення власного капіталу підприємства, причому, переважно розширене відтворення цього ресурсу.	
6. Процесний підхід	Процес управління є загальною сумою усіх функцій, серією безперервних взаємозалежних дій, спрямованих на управління прибутком підприємства.	
7. Кількісний підхід	Полягає в переході від якісних оцінок прибутку до кількісних за допомогою математичних, статистичних методів, розрахунків, експертних оцінок, системи балів.	
8. Адміністративний підхід	Полягає в регламентації функцій, прав, обов'язків, нормативів якості, витрат, тривалості, елементів у нормативних актах (накази, розпорядження, вказівки, стандарти, інструкції, положення і т. п.) у процесі управління прибутком.	

Джерело: складено авторами

Головною метою управління прибутком є визначення шляхів найбільш ефективного його формування та оптимального розподілу, що спрямовані на забезпечення розвитку діяльності підприємства та зростання його ринкової вартості. Основними задачами управління формуванням прибутку підприємства є такі: забезпечення максимізації роз-

міру прибутку, що формується, і який відповідає ресурсному потенціалу суб'єкта господарювання та ринковій кон'юнктурі; забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку, що формується, та допустимим рівнем ризику; забезпечення високої якості прибутку, що формується; забезпечення постійного збільшення ринкової вар-

тості підприємства; підтримка конкурентоспроможності у довгостроковому періоді; забезпечення ліквідності підприємства та його платоспроможності; підтримка інвестиційної привабливості.

Отже, кінцевою метою діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку. Тому дуже важливо під час стратегічного планування прибутку врахувати всі чинники і аспекти подальшого розвитку для повного і обґрунтованого визначення величини прибутку і забезпечення певного рівня прибутку. Одночасно при плануванні прибутку є ряд особливостей, специфічних аспектів, які необхідно врахувати для фінансового забезпечення постійного розвитку підприємства. В умовах нестабільної економіки важливим для будь-якого підприємства є формування найістотніших принципів і ефективної системи стратегічного планування та управління прибутком.

Висновки. На підставі проведених досліджень можна зробити висновок, що прибуток підприємства повною мірою піддається управлінським діям, оснований на певних принципах і наукових підходах. Це ще раз підкреслює, що для управління прибутком підприємства як економічним об'єктом, який має велике значення для підприємства і покликаний виконувати стимулюючу функцію в його діяльності, необхідно застосувати дієві інструменти управління. Оскільки, досліджувана компанія «Кернел» є прибутковою то можна констатувати, що управлінські інструменти у її діяльності використовуються ефективно. Значна роль прибутку в розвитку підприємства та забезпеченні інтересів його власників і працівників визначають необхідність ефективного і безперервного управління ним. Управління прибутком являє собою процес розробки та прийняття ефективних управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування та розподілу і використання на підприємстві з метою максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах [2].

Література

1. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств : підручник / Г. В. Ситник, В. С. Андрієць. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – 2017. – 792 с.
2. Бланк І. А. Управління прибутком / І. А. Бланк. – К. : Ніка-Центр, 1998. – 544 с.
3. Блонська В. І. Вдосконалення формування та використання прибутку підприємства / В. І. Блонська, О. І. Вужинська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – № 18.1. – С. 122–128.
4. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. пос. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
5. Баранцева С. М. Стратегічне управління прибутком торговельного підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук: спец. 08.00.04 / С. М. Баранцева. – Донецьк, 2007. – 22 с.
6. Горбатюк М. В. Основні теоретико-методологічні підходи до вивчення влади на місцевому рівні / М. В. Горбатюк // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – 2016. – Вип. 1. – С. 23-54. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzpiend_2016_1_4
7. Гончарова Ю. В. Виробничий менеджмент : підручник / [Ю. В. Гончаров, С. М. Бондаренко, Г. М. Гончарова, А. А. Коваль, Г. В. Костюк, Р. М. Федоряк та ін.] – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : Кафедра, 2014. – 512 с.
8. Іванієнко В. В. Фінансовий аналіз: навч. пос. / Іванієнко В. В. // Харківський держ. економічний ун-т. – 2-е вид. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2003. – 168 с.
9. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В. М. Івахненко, М. І. Горбаток. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. К. : КНЕУ, 2005. – 302 с.
10. Мішина Н. В. Конституційне право зарубіжних країн: підр. / Н. В. Мішина, В. О. Міхальов, В. О. Куранін. Херсон: ОЛді-Плюс, 2019. – 644 с.
11. Опарін В. М. Бюджетна система України : тренінг-курс : навч. пос. / [С. Я. Кондра, тюк, Є. О. Малік та ін.] ; за заг. ред. В. М. Опаріна ; Академія фінансового управління. – К. : ДННУ АФУ, 2012. – 392 с.
12. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підр. [Л. Д. Буряк, Г. Г. Нам, А. М. Павліковський, О. В. Павловська, В. З. Потій, А. П. Куліш, О. О. Терещенко, Н. П. Шульга, С. А. Булгакова] / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2000. – 460 с.
13. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств: підручник / О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 504 с.
14. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
15. Экономическая энциклопедия / Науч.-ред. совет из-ва «Экономика»; Гл. ред. Л. И. Абалкин. – М. : Из-во «Экономика», 1999. – 1055 с.
16. Гетьман О. О. Економіка підприємства: навч. пос. –2-ге видання. / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – С. 313.
17. Отпущеннікова О. Н. Вибір методів управління прибутком / О. Н. Отпущеннікова // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. Зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Вип. 9. – Луганськ : СЧУ ім. В. Даля, 2002. – С. 37–43.

References

1. Blank, I.O. (2017). Upravlinnia finansamy pidpriemstv. (2nd ed., rev.). Kyiv: Kyivskyy natsionalnyy torhivelnno-ekonomichnyy universytet.
2. Blank, I.A. (1998). Upravlinnia prybutkom. Kyiv: Nika-Tsentr.
3. Blonska, V.I., & Vuzhynska, O.I. (2008). Vdoskonalennia formuvannia ta vykorystannia prybutku pidpriemstva. Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy, (18.1.), 122-128.
4. Bilyk, M.D., Pavlovska, O.V., Prytuliak, N.M., Nevmerzhytska, N.Yu. (2005). Finansovyy analiz. Kyiv: KNEU.
5. Barantseva, S.M. (2007). Stratehichne upravlinnia prybutkom torhovelnogo pidpriemstva. Extended abstract of candidate's thesis. Donetsk.
6. Horbatiuk, M.V. (2016). Osnovni teoretyko-metodolohichni pidkhody do vyvchennia vlady na mistsevomu rivni. Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy. Issue (1), 23-54. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2016_1_4
7. Honcharova, Yu.V., Bondarenko, S.M., Honcharova, H.M., Koval, A.A., Kostiuk H.V., P. M. Fedoriak R.M. «et al.». (2014). Vyrobnychy menedzhment. (2nd ed., rev.). Kyiv: Kafedra.
8. Ivaniienko, V.V. (2003). Finansovyy analiz. Kharkivskyy derzhavnyy ekonomichnyy universytet. (2nd ed.). Kharkiv: VD «INZhEK».
9. Ivakhnenko, V.M., & Horbatiuk, M.I. (2005). Kyrs ekonomichnoho analizu. (2nd ed., rev.). Kyiv: KNEU.
10. Mishyna, N.V., Mikhaliiov, V.O., & Kuranin, V.O. (2019). Konstytutsiynе pravo zarubizhnykh krain. Kherson: OЛdi-Pluis.
11. Oparin, V.M. (Ed.). (2012). Biudzhетna systema Ukrainy. Akademiya finansovoho upravlinnia. Kyiv: DНNU AFU.
12. Podderiohin, A.M. (Ed.). (2000). Finansy pidpriemstv. (3d ed., ev.). Kyiv: KNEU.
13. Nepochatenko, O.O., & Melnychuk, N.Yu. (2013). Finansy pidpriemstv. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.
14. Derzhavna sluzhba statystyky nUkrainy України Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
15. Abalkin L.I. (Ed.). (1999). Ekonomicheskaya entsiklopediya. – Moskva: Izdatelstvo «Ekonomika», 1999. – 1055 c
16. Hetman, O.O., & Shapoval V.M. (2010). Ekonomika pidpriemstva. (2nd ed.). Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.
17. Otpushchennikova, O.N. (2002). Vybir metodiv upravlinnia prybutkom. Ekonomika. Menedzhment. Pidpriemnytstvo. Zbirnyk naukovyky prats Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia. Issue 9. (pp. 37-43). Luhansk: SNU im. V. Dalia.

**ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРИБЫЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ УСИЛЕНИЯ
КОНКУРЕНЦИИ НА ПРИМЕРЕ КОМПАНИИ «КЕРНЕЛ»**

*Л. Л. Лазебник, д. э. н., профессор, В. М. Стефанюк, студентка,
Университет государственной фискальной службы Украины*

Методология исследования. Опираясь на исследования научной литературы авторами систематизированы различные подходы к управлению доходностью и предложена схема управления прибылью предприятия. При подготовке статьи были использованы следующие методы научного познания: анализ и синтез – с помощью этого метода было проведено всестороннее теоретическое исследование категории «прибыль», выделены составляющие её формирования и влияния на неё, обобщены подходы к управлению прибылью; использование дедуктивного метода позволило осуществить переход от исследования финансовых результатов всех предприятий сельскохозяйственного сектора Украины к конкретному – группе «Кернел»; метод аналогии позволил сравнить доходность предприятий в различных отраслях экономики.

Результаты. В ходе исследования определено, что прибыль является не только результатом функционирования предприятия, она одновременно выступает и целью, и стимулом, и фактором деятельности предприятия. На основании изложения положений нормативных документов показано, какая именно часть валового дохода и от каких именно видов деятельности относится к прибыли предприятия. Опираясь на то, что получение прибыли зависит не только от полученных доходов, но и от понесенных затрат, в статье представлены различные виды себестоимости продукции, а также особенности формирования себестоимости в некоторых сферах экономической деятельности, в частности, сельском хозяйстве и строительстве. Учитывая потребность в постоянном обеспечении прибыльности, обоснована необходимость регулярного мониторинга неиспользованных возможностей её увеличения.

Новизна. Разработаны направления поиска резервов роста прибыли и этапы разработки мероприятий по её мобилизации. На основе статистических данных проведен анализ прибыльности украинских предприятий по видам экономической деятельности за период 2016–2019 гг. в целом, и компании «Кернел», в частности.

Практическая значимость. Ценность данной научной работы заключается в сочетании теоретических знаний об экономической категории и практическим их использованием в исследовании деятельности агропромышленного холдинга «Кернел».

Ключевые слова: предприятие, прибыль, управление прибылью, себестоимость продукции, объем производства, объем реализации продукции, цена продукции, качество продукции, рентабельность.

ENSURING ENTREPRENEURSHIP PROFIT IN CONDITIONS OF INCREASING COMPETITION AT THE EXAMPLE OF «KERNEL» COMPANY

*L. L. Lazebnik, D.E., Professor, V. M. Stefanyuk, student, University of State Fiscal Service
of Ukraine*

Methods. Based on the research of scientific literature, the authors systematized various approaches to managing profitability and proposed a scheme for managing enterprise profits. The following methods of scientific knowledge were used: analysis and synthesis – using this method, a comprehensive theoretical study of the «profit» category was carried out, the components of its formation and impact on it were identified, approaches to managing profit were generalized; the use of deductive method allowed us to make the transition from studying the financial results of all enterprises of the agricultural sector of Ukraine to a specific one – the Kernel group; the analogy method made it possible to compare the profitability of enterprises in various sectors of economy.

Results. In the course of study, it was determined that profit is not only the result of the functioning of the enterprise, it simultaneously acts as a goal, and an incentive, and a factor in the activity of the enterprise. Based on the provisions of regulatory documents, it is shown which part of the gross income relates to the profit of the enterprise from which particular types of activities. Relying on the fact that making a profit depends not only on the income received, but also on the costs incurred, the article presents various types of production costs, as well as features of the formation of costs in some areas of economic activity, in particular, agriculture and construction. Taking into account the need for constant profitability, the necessity of regular monitoring of the unused opportunities for its increase is substantiated.

Novelty. Directions of search for reserves of profit growth and stages of development of measures for its mobilization have been developed. Based on statistical data, the analysis of the profitability of Ukrainian enterprises by type of economic activity for the period 2016–2019 was carried out, in general, and on the example of «Kernel» company in particular.

Practical value. The value of this scientific work lies in the combination of theoretical knowledge about the economic category and their practical use in the study of the activities of the «Kernel» agricultural holding.

Keywords: enterprise, profit, profit management, production cost, production volume, product sales, product price, product quality, profitability.

Надійшла до редакції 25.01.20 р.